

**แนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา**
Guidelines for Promoting Social Intelligence of Preparatory Higher Education
Students' Kasetsart University Laboratory School, Kamphaeng Saen Campus,
Educational Research and Development Center

¹ชูชัย พงศ์ไพบูลย์ศิริ, ²อภิชาติ ใจอารีย์ และ ³นิรันดร์ ยิ่งยวด

¹Choochai Pongpaiboonsiri, ²Apichart Jai-aree and ³Nirun Yingyoud

¹นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการพัฒนาศักยภาพมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

^{2, 3}ภาควิชาการพัฒนาศักยภาพมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

¹Master of Arts student in Human and Community Resources Development,

Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus

^{2, 3}Department of Human and Community Resources Development,

Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus

E-mail: feduacj@ku.ac.th

Received February 17, 2023; **Revised** March 31, 2023; **Accepted** April 10, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความฉลาดทางสังคมและระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคม 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคม และ 3) นำเสนอแนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 243 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ที่เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสอบถาม 2) แนวคำถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีระดับความฉลาดทางสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับตัวแปรที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกตัวแปร 2) มีตัวแปรทั้งหมด 3 ตัวแปร คือ รูปแบบการเผชิญปัญหา การปรับตัวด้านการเรียน และบรรยากาศการเรียนการสอน สามารถอธิบายความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอยู่ที่ร้อยละ 72.00 และ 3) แนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียน ประกอบด้วย 4 แนวทางหลัก คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรม (1) ให้ความสนใจกับคนและสิ่งรอบข้าง (2) สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสาร (3) ส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และ (4) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

คำสำคัญ: ความฉลาดทางสังคม; รูปแบบการเผชิญปัญหา; บรรยากาศการเรียนการสอน; การปรับตัวด้านการเรียน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of social intelligence and the level of factors affecting on the social intelligence; 2) to analyze the factors that affect on the social intelligence; and 3) to present guidelines for enhancing social intelligence of students at preparatory higher education institutions, including Kasetsart University laboratory school, Kamphaeng Saen campus, and the Educational Research and Development Center. The research design was a combined method of research. The sample consisted of 243 students at preparatory higher education institutions selected using multistage random sampling and 15 key informants who were purposively selected. There were 2 types of research tools: 1) questionnaires and 2) question guidelines. Quantitative data were analyzed using basic statistics, Pearson's correlation coefficient analysis, and stepwise multiple regression analysis. The qualitative data were analyzed by content analysis, and a descriptive narrative was written.

The results of this study were as follows: 1) Students at preparatory higher education had overall social intelligence at a high level, and the level of variables that affected social intelligence was all at a high level. 2) Factors affecting the social intelligence of students were found to be three variables, namely, coping problem style, learning adaptation, and the teaching and learning

atmosphere, which could explain that the students' social intelligence was at 72.00 percent. 3) Guidelines for promoting students' social intelligence consisted of 4 main important approaches which were that schools should organize activities that could (1) pay attention to people and surroundings, (2) develop communication skills, (3) promote students' acceptance of individual differences, and (4) encourage students to have empathy and sympathy for others.

Keywords: Social Intelligence; Coping Problem Style; Teaching and Learning Atmosphere; Learning Adaptation

บทนำ

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะชีวิตในการทำงาน ทักษะการเรียนรู้ในการสร้างนวัตกรรม และทักษะในการสื่อสารสารสนเทศและเทคโนโลยี พบว่าทักษะทั้ง 3 ด้าน มีความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นอันดับแรก เพราะ “คน” เป็นทรัพยากรอันล้ำค่าที่เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ว่าด้วยการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยโดยเฉพาะกลุ่มที่เริ่มโตเป็นวัยรุ่น (ช่วงอายุ 12 – 15 ปี) ที่เริ่มมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น (วิจารณ์ พานิช, 2556) โดยความฉลาดทางสังคมนั้นเป็นความสามารถที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของผู้คนและสังคมรอบข้างได้เป็นอย่างดีใครที่สนใจคนรอบข้างหรือยอมรับในสิ่งต่างๆ รอบตัวที่เปลี่ยนแปลงได้ก็สามารถใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งเหล่านั้นได้อย่างมีความสุขเรียกได้ว่ามีความฉลาดทางสังคมสูง ทางกลับกันใครที่มีความฉลาดทางสังคมน้อยก็อาจจะปรับตัวได้น้อย และรู้สึกว่าใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ค่อนข้างลำบาก (ปาณิศา คงสมจิตต์, 2559) ความฉลาดทางสังคมถ้าขาดไปจะถูกมองว่าเป็นคนที่ขาดความเข้าใจลึกซึ้งต่อบริบทสถานการณ์ หรือบางครั้งอาจจะขาดความเข้าใจตนเองหรือผู้อื่น มักเข้าใจผิดในเจตนาของผู้อื่นและบิดเบือนความจริงโดยไม่ตั้งใจ เนื่องจากการที่ไม่สามารถทำความเข้าใจคนในสังคมได้อย่างถ่องแท้ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมและกลายเป็นคนที่เก็บตัวแยกตัวได้ก็จะปรับตัวได้น้อยและจะรู้สึกว่าใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ค่อนข้างลำบาก ปัจจุบันหลายภาคส่วนขององค์กรในระดับต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญและเน้นย้ำว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของมนุษย์เรานอกจากจะมีไอคิวและอีคิวแล้วยังไม่เพียงพอ ต้องมีความฉลาดทางสังคม (Social Quotient : SQ) เข้าร่วมด้วย คนที่มีอุปนิสัยที่เป็นจุดแข็งด้านความฉลาดทางสังคมคือคนที่ยอมรับในเอกลักษณ์และความแตกต่างกันของคนแต่ละคนและมีทักษะในการตอบสนองต่อความแตกต่างกันแบบรายบุคคลเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม โดยคนที่มีความแข็งแรงเชิงบวกนี้จะมีแรงขับเคลื่อนภายในของตนเองในการพยายามทำความเข้าใจต่อความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ มุมมอง และการแสดงออกของผู้คนที่เกิดขึ้นผ่านการแสดงออกทั้งการพูดคุยและการกระทำไม่ได้เป็นการทำความเข้าใจแค่ในความคิดของตนเองเท่านั้น แม้ว่าสิ่งที่กำลังทำความเข้าใจนั้นไม่ใช่สิ่งที่ตนเองชอบใจ

มากนักก็พร้อมจะทำความเข้าใจซึ่งการเข้าใจและยอมรับมุมมองความคิดหรือพฤติกรรมของคนในสังคมที่แตกต่างจัดว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญสามารถช่วยลดโอกาสในการเกิดความขัดแย้งระหว่างคนในสังคมขึ้นได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางสังคม พบว่า มีการนิยามที่ต่างกันไปหลายความหมาย เช่น ความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence หรือ Social Quotient) ซึ่งเป็นความฉลาดด้านหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อม และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งความฉลาดทางสังคมนั้นเป็นความสามารถของบุคคลในการเข้าใจตนเอง บุคคลอื่น ๆ และสังคมทั้งทางด้านอารมณ์ ความคิด พฤติกรรมของตนเอง และผู้อื่นเพื่อนำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในทุก ๆ สถานการณ์ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรวมถึงการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมอันนำไปสู่การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเหมาะสมต่อสังคม และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (Albrecht, 2006) นอกจากนี้ยังมีนักจิตวิทยาอีกหลายท่านที่ให้ความหมายว่าเป็นทักษะเฉพาะตัวที่ทำให้คนเราประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียน การงาน ครอบครัว และชีวิตส่วนตัวเพราะคนที่มีความฉลาดทางสังคมคือคนที่สามารถเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่นในแต่ละสถานการณ์ สามารถจัดการและควบคุมอารมณ์ของตนเอง แสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมได้อย่างเหมาะสมสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (Bar-On, 2006) สอดคล้องกับ ดุษฎี เล็บขาว (2559) ที่กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีความฉลาดทางสังคมสูงจะสามารถดึงดูดให้บุคคลอื่นอยากเข้าใกล้ มีพฤติกรรมเกื้อกูลและมีจิตบริการ ได้รับการยอมรับและชื่นชมจากบุคคลรอบข้าง ในขณะที่บุคคลที่มีความฉลาดทางสังคมต่ำจะรู้สึกด้อยค่าหมกมุ่นอยู่กับความเครียดของตนเองล้มเหลวในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และมีพฤติกรรมรุนแรงเมื่อต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และ พสุ เดชะรินทร์ (2549) กล่าวว่า ความฉลาดทางสังคมเป็นทักษะหนึ่งที่ต้องเร่งเสริมสร้างให้กับสังคมเพราะปัจจุบันคนไทยมีปัญหาเรื่องของความฉลาดทางสังคมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการที่เราปรับตัววัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้นหรือคนไทยมีการศึกษาสูงขึ้นทำให้มีความมั่นใจมากขึ้น มักจะพูดหรือแสดงออกอย่างไม่ถูกกาลเทศะ ก้าวร้าวทำให้บุคคลอื่นเดือดร้อน การที่อยู่ในสังคมที่ต้องแข่งขันกันมากขึ้นทำให้สนใจบุคคลรอบตัวเราน้อยลงแต่สนใจในตัวเองมากขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากที่บุคคลมีความฉลาดทางสังคมนั่นเอง ถ้ามีความฉลาดทางสังคม เข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่นยอมรับในกฎกติกาของส่วนรวม ก็จะสามารถอยู่และทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข เช่นเดียวกับ Bobu (2007) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมเกี่ยวกับความก้าวร้าวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศอินเดีย พบว่านักเรียนที่มีความฉลาดทางสังคมสูงจะมีความก้าวร้าวต่ำ ส่วนนักเรียนที่มีความฉลาดทางสังคมต่ำจะมีความก้าวร้าวสูง จากงานวิจัยของ กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2557) เรื่อง การศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ ยืนยันว่าการหาแนวทางส่งเสริมในด้านต่าง ๆ จะมีผลต่อการพัฒนาความฉลาดทางสังคมได้เป็นอย่างดี และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความ

ฉลาดทางสังคมของ พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์ (2555) พบว่า ความฉลาดทางสังคมเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนเราประสบความสำเร็จ และมีความสุขถึงร้อยละ 85 ปัจจุบันพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางสังคมยังมีจำนวนน้อยโดยเฉพาะการพัฒนาความฉลาดทางสังคมกับนักเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

จากข้อมูลรายงาน เรื่องการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียนเพื่อเป็นพลโลกที่มีคุณภาพโดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มีคุณธรรมจริยธรรม และทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ดำรงตนอย่างมีความสุขของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ย้อนหลังไปในปีการศึกษา 2563 – 2564 พบว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการขาดความฉลาดทางสังคมในด้านความตระหนักรู้ทางสังคม ความสามารถในการแสดงออกอย่างเหมาะสม ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ขาดความชัดเจนในการสื่อสารกับผู้อื่นรวมทั้งขาดความเห็นอกเห็นใจ และการสร้างสัมพันธภาพให้กับผู้อื่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความฉลาดทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของงานส่งเสริมวินัยนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความฉลาดทางสังคมโดยพบว่า ระหว่างปีการศึกษา 2563 – 2564 ที่ผ่านมามีนักเรียนที่มีพฤติกรรมทะเลาะเบาะแว้ง มีความขัดแย้งกัน และทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน เป็นต้น (โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน., 2564) การที่นักเรียนจะประสบความสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความสัมพันธ์ในการทำงาน หรือการอยู่ร่วมกับผู้อื่นจะต้องใช้ทักษะความสามารถในการสื่อสาร และทำความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง นักเรียนจะต้องเข้าใจว่าระเบียบวินัยของโรงเรียนมีอะไรบ้าง และจะสามารถตอบสนองกับผู้อื่นได้อย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด ซึ่งทักษะเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ก็ต้องการความฉลาดทางสังคมทั้งนั้น

บทความวิจัยนี้นำเสนอระดับความฉลาดทางสังคมและปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และแนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ซึ่งผลจากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่จะนำปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมไปใช้ในการสร้างรูปแบบในการพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะความฉลาดทางสังคมสูงสุดเพื่อประโยชน์ในการปรับตัวอยู่ในสังคมได้เกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางสังคมและปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคม

ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถของคนหรือมนุษย์ที่แสดงออกมาในรูปแบบของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม โดยการแสดงออกด้วยการรับรู้ เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด และเข้าใจกิริยาท่าทางพฤติกรรมของผู้อื่น สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีการตระหนักรู้ถึงความต้องการของสังคม อันนำไปสู่การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเหมาะสมต่อสังคมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในทุกสถานการณ์ (Albrecht, 2006) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมของ Silvera, Martinussen and Dahl (2001) พบว่ามี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) โดยมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1.1 การรับรู้ผู้อื่น 1.2 การเข้าใจผู้อื่น 1.3 การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น องค์ประกอบที่ 2 การรู้คิดทางสังคม (Social Cognition) โดยมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1 การรู้คิดในพฤติกรรม 2.2 การมีข้อสนเทศทางสังคม 2.3 การตัดสินใจทางสังคม และองค์ประกอบที่ 3 การมีทักษะทางสังคม (Social Skills) โดยมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 3.1 การแสดงออกทางอารมณ์ 3.2 การแสดงออกทางสังคม 3.3 การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม

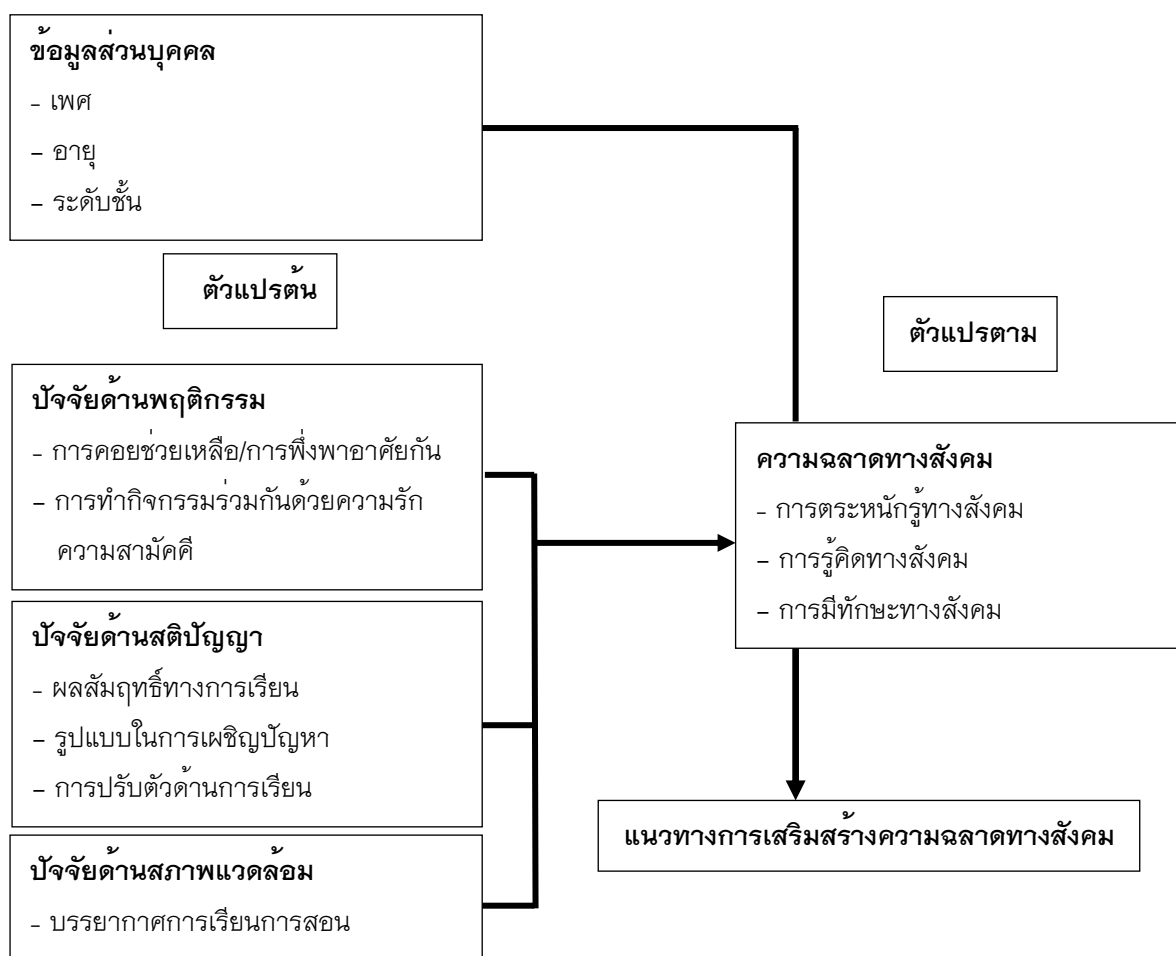
แนวทางส่งเสริมความฉลาดทางสังคม

อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์ และ พชรินทร์ รุจิรานุกูล (2563) ได้เสนอแนวทางส่งเสริมความฉลาดทางสังคมไว้ 3 แนวทางดังนี้

1. แนวทางการส่งเสริมด้านการตระหนักรู้ทางสังคม ควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาลงชุมชน โรงเรียน หรือได้สัมผัสกับสังคมภายนอก มีการจัดกิจกรรม จัดอบรม จัดค่าย หรือโครงการที่ช่วยเสริมความฉลาดทางสังคมให้นักศึกษา เพื่อรับรู้ และเข้าใจอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้อื่น รวมถึงการมีโอกาสสัมผัสกับโรงเรียนเพื่อเรียนรู้การตระหนักรู้ทางสังคมของครูหรือผู้อำนวยการโรงเรียน
2. แนวทางการส่งเสริมด้านการรู้คิดทางสังคม ควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาสนใจเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม และอาจารย์ผู้สอนควรนำเหตุการณ์และข่าวสารต่าง ๆ หรือกรณีศึกษา มาวิเคราะห์ร่วมกันกับนักศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้ได้ฝึกคิด ฝึกความสนใจในการแสดงพฤติกรรมกับผู้อื่น สนับสนุนนักศึกษาช่วยงานของภาคีหรือคณะเพื่อฝึกการสังเกตการจดจำ การทำความเข้าใจในการแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้อื่น และการปรับตัวของนักศึกษาหรือจัดกิจกรรมโรงเรียนจำลองเพื่อให้นักศึกษาแสดงพฤติกรรมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

3. แนวทางการส่งเสริมด้านการมีทักษะทางสังคม ควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาฝึกกระบวนการรับรู้ มีการเสวนากลุ่ม จัดกิจกรรม การทำค่าย เน้นการทำงานร่วมกันรู้จักสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และฝึกการแสดงออกทางอารมณ์ต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม ควรให้นักศึกษาช่วยเหลืองานอาจารย์ทั้งในภาควิชาหรือคณะเพื่อเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพราะนักศึกษาจะได้ฝึกการสื่อสาร การรับฟัง รู้จักใช้ภาษาพูดและภาษาท่าทางที่เหมาะสม เมื่อต้องออกไปฝึกสอนในโรงเรียนจะได้มีทักษะทางสังคมมากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จังหวัดนครปฐม ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ในปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 570 คน (ข้อมูลจาก

งานทะเบียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการคัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ในปีการศึกษา 2565 ใช้ตาราง Yamane ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5% ได้จำนวนนักเรียน 243 คน ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดสัดส่วนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นชั้นละ 81 คน แต่ละชั้นมี 3 ห้อง กำหนดสัดส่วนห้องละ 27 คน หลังจากนั้นสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากเลขที่ของนักเรียนห้องละ 27 คน ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน หัวหน้ากลุ่มสาขาการเรียนรู้ จำนวน 6 คน ตัวแทนครู จำนวน 3 คน และตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 3 คน

เครื่องมือวิจัย มี 2 ชนิด ดังนี้ 1. แบบสอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สร้างตามแนวคิดของ Silvera, Martinussen, & Dahl (2001) มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นรวม (Reliability) โดยใช้หาค่าความเชื่อมั่นโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.94 แบบสอบถามมี 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับชั้น ที่ใช้เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรม ได้แก่ การคอยช่วยเหลือการฟังพาอาศัยกัน การทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสติปัญญา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบการเผชิญปัญหา และการปรับตัวด้านการเรียน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)

ตอนที่ 5 แบบวัดความฉลาดทางสังคม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)

2. แนวคำถามในการจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียน กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้ 1) ปัญหาด้านความฉลาดทางสังคมของนักเรียนเป็นอย่างไร มีสาเหตุมาจากอะไรสร้างผลกระทบอย่างไรบ้าง 2) แนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ควรเป็นอย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางสังคมของนักเรียนฯ ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน มีการกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ (ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกุล และสุภาพ จัทรตาภรณ์, 2555) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่ามากกว่า 0.70	มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.50 – 0.69	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.30 – 0.49	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.10 – 0.29	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.01 – 0.09	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก หรือแทบจะไม่มีความสัมพันธ์

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียนฯ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 243 คน พบว่า เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 39.90 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.10 มีอายุ 13 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.10 คิดเป็นสัดส่วนสูงสุด รองลงมาคือ อายุ 14 ปี อายุ 12 ปี และอายุ 15 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 25.90, ร้อยละ 22.20 และร้อยละ 19.80 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 (S.D. = 0.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ การมีทักษะทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 (S.D. = 0.88) การรู้คิดทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 (S.D. = 0.91) และการตระหนักรู้ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 (S.D. = 0.99)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

การตระหนักรู้ทางสังคม พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา มีการตระหนักรู้ทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 (S.D. = 0.99) โดยข้อที่มีคะแนนสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าพเจ้าจะสังเกตเห็นได้ทันทีเวลาที่เพื่อนไม่สบายใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (S.D. = 0.84)

ข้าพเจ้ารู้สึกสงสารเพื่อนเมื่อเห็นเขาถูกลงโทษทั้ง ๆ ที่เขาไม่ผิด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 (S.D. = .94) ข้าพเจ้าจะตั้งใจฟังครูสนทนาพูดจนจบถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในความสนใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 (S.D. = 0.84) ตามลำดับ

การรู้คิดทางสังคม พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา มีการรู้คิดทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 (S.D. = 0.91) โดยข้อที่มีคะแนนสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าพเจ้ารู้ว่าการกระทำของฉันจะทำให้ผู้อื่นรู้สึกอย่างไร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 (S.D. = 0.88) ข้าพเจ้าเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 (S.D. = 0.90) ข้าพเจ้าเข้าใจความปรารถนาดีของผู้อื่น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 (S.D. = 0.86) ตามลำดับ

การมีทักษะทางสังคม พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา มีทักษะทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 (S.D. = 0.88) โดยข้อที่มีคะแนนสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าพเจ้าสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานใหม่ได้ ถ้าเพื่อนในกลุ่มมีเหตุผลที่เหมาะสมกว่า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 (S.D. = 0.85) ข้าพเจ้ายอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นถึงมันจะแตกต่างกับข้าพเจ้า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (S.D. = 0.90) ข้าพเจ้าจะบอกกับเพื่อนว่าปัญหาทุกอย่างมีทางออกเสมอ สามารถแก้ไขได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (S.D. = 0.89) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ปัจจัยด้านพฤติกรรม

จากการวิเคราะห์ระดับปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 (SD = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า ตัวแปรการคอยช่วยเหลือการพึ่งพาอาศัยกันอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.85 (SD = 0.59) และตัวแปรการทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.78 (S.D.= 0.65) ตามลำดับ

ปัจจัยด้านสติปัญญา

ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือเกรดเฉลี่ยสะสม พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือเกรดเฉลี่ยสะสมเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 (S.D. = 0.69) ตัวแปรรูปแบบการเผชิญปัญหา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 (S.D. = 0.67) ตัวแปรการปรับตัวด้านการเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 (S.D. = 0.69)

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรบรรยากาศการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา มีความคิดเห็นต่อตัวแปรบรรยากาศการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 (S.D. = 0.66)

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 6 ตัวแปร คือ การคอยช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน การทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบการเผชิญปัญหา การปรับตัวด้านการเรียน และบรรยากาศการเรียนการสอน พบว่า ความฉลาดทางสังคมของนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 กับตัวแปรจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ รูปแบบการเผชิญปัญหา ($r = 0.808, p = .000$) บรรยากาศการเรียนการสอน ($r = 0.783, p = .000$) และการปรับตัวด้านการเรียน ($r = 0.769, p = .000$) นอกจากนี้ความฉลาดทางสังคมของนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 กับตัวแปรจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี ($r = 0.720, p = .000$) ด้านการคอยช่วยเหลือการพึ่งพาอาศัยกัน ($r = 0.690, p = .000$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 กับตัวแปรจำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($r = 0.256, p = .000$)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนตัวแปรต้น และตัวแปรตามเพื่อความสะดวกในการแสดงค่าในตาราง (ดังตารางที่ 1) โดยมีรายละเอียดดังนี้

กำหนดให้	X_1	แทน	ด้านการคอยช่วยเหลือการพึ่งพาอาศัยกัน
	X_2	แทน	ด้านการทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี
	X_3	แทน	ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
	X_4	แทน	ด้านรูปแบบการเผชิญปัญหา
	X_5	แทน	ด้านการปรับตัวด้านการเรียน
	X_6	แทน	ด้านบรรยากาศด้านการเรียนการสอน
	Y	แทน	ความฉลาดทางสังคม

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y
X ₁	1						
X ₂	0.785**	1					
X ₃	0.309**	0.269**	1				
X ₄	0.779**	0.801**	0.279**	1			
X ₅	0.708**	0.787**	0.305**	0.872**	1		
X ₆	0.699**	0.736**	0.325**	0.774**	0.748**	1	
Y	0.690**	0.720**	0.256**	0.808**	0.769**	0.783**	1

หมายเหตุ ** = มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา โดยการนำตัวแปรทั้งหมด 6 ตัว เข้าสมการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนเพื่อทำนายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางสังคมของนักเรียน (Y) พบว่า มีตัวแปรทั้งหมด 3 ตัว คือ รูปแบบการเผชิญปัญหา (X₄) การปรับตัวด้านการเรียน (X₅) และบรรยากาศการเรียนการสอน (X₆) สามารถอธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ได้เท่ากับ 0.720 หรือร้อยละ 72.00 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.849 สามารถเขียนเป็นสมการในรูปแบบคะแนนดิบ และสมการรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

∧

$$Y = 0.813 + 0.362 X_4 + 0.349 X_6 + 0.142 X_5$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

∧

$$Z_y = 0.386 Z_{x4} + 0.366 Z_{x6} + 0.159 Z_{x5}$$

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

(N = 243)

ตัวแปร	R ² Chage	b	Beta	S.E.	T	P-value
รูปแบบการเผชิญปัญหา (X ₄)	0.652	0.362	0.386	0.071	5.119	0.000
บรรยากาศการเรียนการสอน (X ₆)	0.062	0.349	0.366	0.053	6.581	0.000
การปรับตัวด้านการเรียน (X ₅)	0.006	0.142	0.159	0.064	2.211	0.008

ค่าคงที่ (a) = 0.813, R = 0.849, R² = 0.720

หมายเหตุ ** p < .01

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการเสริมสร้างฉลาดทางสังคม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ประกอบไปด้วย 4 ประเด็นในการพิจารณา ดังนี้

1) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ให้ความสนใจกับคนและสิ่งรอบข้าง เพราะผู้ที่มีความฉลาดทางสังคมจะรู้จักการสังเกต และให้ความสนใจกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว เพื่อรับรู้ตัวชี้้นำทางสังคมที่แอบซ่อนอยู่ เช่น ลักษณะการวางตัวของคนรอบข้าง วิธีการพูด การปฏิบัติตัว สิ่งเหล่านี้สามารถมองหาดูอย่างได้จากการสังเกตสิ่งที่คุณอื่นกระทำ จะไม่เป็นเป็นที่แปลกแยกในสังคม

2) โรงเรียนควรพัฒนาทักษะการสื่อสาร เพราะการสื่อสารนั้นเป็นหัวใจสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม การที่เราจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำรงอยู่ในสังคมนั้นอยู่ที่ว่าเราจะสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมหรือไม่ การพัฒนาทักษะการสื่อสารนั้นสามารถเริ่มต้นจากการพูดให้ชัดเจน หรือสามารถถ่ายทอดความคิดออกไปได้อย่างถูกต้องโดยไม่เกิดความตึงเครียดหรือกดดัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้วาจา การแสดงออก ทั้งทางวัจนภาษาและอวัจนภาษา

3) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้เพราะคนเราอาจจะมีคำตอบที่แตกต่างกัน เนื่องจากการเลี้ยงดูและวัฒนธรรมที่แตกต่าง เราควรยอมรับและให้ความเคารพกับความแตกต่างเหล่านี้ โดยเฉพาะกับวัฒนธรรมที่แตกต่าง เข้าหา และทำความเข้าใจกับพวกเขา เพื่อเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับพวกเขาได้อย่างมีความสุข

4) โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพราะการเอาใจใส่ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการพัฒนาความฉลาดทางสังคม เมื่อเราแสดงออกให้เห็นถึงความเข้าใจในตัวผู้อื่น พวกเขาก็จะรู้สึกได้รับการสนับสนุน และมีแนวโน้มที่จะตอบสนองเราได้มากกว่า

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา พบว่า ระดับความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้รับการเรียนรู้และฝึกฝนจากกิจกรรมทางสังคมในโรงเรียน เช่น จากการเรียนการสอนและโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ทัชชา สุริโย (2559) กล่าวว่า ความฉลาดทางสังคม คือความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้ทางสังคม คือ การให้ความสนใจผู้อื่น มีความสามารถในการรับรู้อารมณ์ และความต้องการของผู้อื่น รวมทั้งรับรู้เกี่ยวกับสังคมรอบตัว และมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม คือมีความเข้าใจในลักษณะกิริยาท่าทางของผู้อื่น มีการแสดงออกที่เหมาะสม มีความสามารถในการโน้มน้าวใจผู้อื่นเพื่อเป้าหมายที่ต้องการ และคำนึงถึงผู้อื่นอยู่เสมอ ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความฉลาดทางสังคมในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ไม่มีความขัดแย้ง และสอดคล้องการศึกษาของ กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2557) เรื่อง การศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ พบว่า บุคลิกภาพของคนไทยมีลักษณะของความทะเยอทะยานพอสมควร มีนิสัยอ่อนน้อมชอบออกสังคม ชอบพบปะสังสรรค์และพูดคุยกับคนอื่น สอดคล้องกับความฉลาดทางสังคม ได้แก่ คนไทยชอบออกสังคม ชอบพบปะสังสรรค์และพูดคุยกับคนอื่น เป็นลักษณะของการมีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง คนไทยยอมรับสถานการณ์ และวิถีชีวิตของตนเองที่ถูกกำหนดโดยสังคม เป็นลักษณะของการมีข้อสนเทศทางสังคม ซึ่งถ้าหากนักศึกษามีความสามารถในการแสวงหาข้อมูล มีข้อสนเทศทางสังคมที่เพียงพอจะส่งผลให้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ไม่ถูกครอบงำ และสามารถที่จะกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้มากขึ้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา พบว่า มีตัวแปรทั้งหมด 3 ตัว คือ รูปแบบการเผชิญปัญหา การปรับตัวด้านการเรียน และบรรยากาศการเรียนการสอน สามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ได้ร้อยละ 72.00 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนรูปแบบการเผชิญปัญหา การปรับตัวด้านการเรียน และบรรยากาศการเรียนการสอน โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยนักเรียนได้เรียนรู้การร่วมมือกันแก้ปัญหา รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือซึ่ง

กันและกัน และใส่ใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริบุญพร บุสหงส์, ชนัดดา แนนเกษร และ จิณห์จุฑา ชัยเสนา ดาลลาส (2562) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ความสามารถในการปรับตัวด้านการเรียน รูปแบบการเผชิญปัญหา และบรรยากาศการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล ในส่วนของการสร้างบรรยากาศในการเรียน โดยที่ครูมีการยกย่องชมเชยให้กำลังใจ สนับสนุนความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียน ส่งเสริมให้โอกาสกับนักเรียนในการแสดง ความสามารถออกมาได้อย่างเต็มที่ สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียนนี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจ นักเรียนพร้อมที่จะปรึกษาหาทางแก้ปัญหา และปรับปรุงตนเองเมื่อผิดพลาด นักเรียนมีความ เชื่อมั่นในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ รู้สึกปลอดภัย เชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง สอดคล้องกับ อรุณประภาส ธนกิจโกเศสขันธ์ (2558) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีความฉลาดทางสังคม จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เข้าใจในบุคคลรอบข้าง เกิดความรักในวิชาชีพ มีจิตบริการ เกิดพลังในการเรียนและนำไปสู่การประสบผลสำเร็จในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิตส่วนตัวได้ สำหรับรูปแบบการเผชิญปัญหา การที่โรงเรียนมีการจัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ ให้นักเรียนสามารถผ่านพ้นกับอุปสรรคที่เข้ามาในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงอาจเป็นปัจจัยเกื้อหนุนอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ที่ช่วยทำให้นักศึกษาพยาบาลสามารถเผชิญกับปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์และเกิดความฉลาดทางสังคม

แนวทางส่งเสริมฉลาดทางสังคม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ที่ประกอบไปด้วย 4 ประเด็น ดังนี้ 1) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ให้ความสนใจกับคนและสิ่งรอบข้าง เพราะผู้ที่มีความฉลาดทางสังคมจะรู้จักการสังเกต และให้ความสนใจกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว เพื่อรับรู้ตัวชี้ทางสังคมที่แอบซ่อนอยู่ เช่น ลักษณะการวางตัวของคนรอบข้าง วิธีการพูด การปฏิบัติตัว สิ่งเหล่านี้สามารถมองหาตัวอย่างได้จากการสังเกตสิ่งที่คุณอื่นกระทำ จะไม่เป็นเป็นที่แปลกแยกในสังคม 2) โรงเรียนควรพัฒนาทักษะการสื่อสาร เพราะการสื่อสารนั้นเป็นหัวใจสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม การที่เราจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำรงอยู่ในสังคมนั้นอยู่ที่ว่าเราจะสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมหรือไม่ การพัฒนาทักษะการสื่อสารนั้นสามารถเริ่มต้นจากการพูดให้ชัดเจนหรือสามารถถ่ายทอดความคิดออกไปได้อย่างถูกต้องโดยไม่เกิดความตึงเครียดหรือกดดัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้วาจา การแสดงออก ทั้งทางวัจนภาษา และอวัจนภาษา 3) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้เพราะคนเราอาจจะมีการตอบสนองที่แตกต่างกัน เนื่องจากการเลี้ยงดูและวัฒนธรรมที่แตกต่าง คุณควรยอมรับและให้ความเคารพกับความแตกต่างเหล่านี้ โดยเฉพาะกับวัฒนธรรมที่แตกต่างเข้าหา และทำความเข้าใจกับพวกเขา เพื่อเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับพวกเขาได้อย่างมีความสุข และ 4) โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพราะการเอาใจใส่ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และ

การพัฒนาความฉลาดทางสังคม เมื่อเราแสดงออกให้เห็นถึงความเข้าใจในตัวผู้อื่น พวกเขาก็จะรู้สึกได้รับการสนับสนุน และมีแนวโน้มที่จะตอบสนองเราได้มากกว่า

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Meijs et.al (2010) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของความฉลาดทางสังคม และการรู้คิดทางสังคมที่มีต่อการได้รับการยอมรับหรือการมีชื่อเสียงของวัยรุ่น โดยวัดจากการได้รับการยอมรับในสังคม และการเป็นผู้นำทางสังคมในโรงเรียนอาชีวศึกษาทางตะวันตกเฉียงเหนือของยุโรป ที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับฉลาดทางสังคมควบคู่กับความรู้ทางวิชาการจะส่งผลดีต่อนักเรียนทั้งด้านการดำเนินชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการศึกษาของ อริสา แก้วลี (2561) เรื่อง ความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร ที่ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครอบครัว และโรงเรียนในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น มี 3 ขั้นตอนได้แก่ 1) การสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองและครูเห็นถึงความสำคัญและปัญหาของความฉลาดทางสังคมในเด็กวัยรุ่นตอนต้นเพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของเด็ก 2) การร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางสังคมเพื่อให้ครอบครัวและโรงเรียนนำไปปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน และ 3) การประเมินความฉลาดทางสังคมของเด็ก เพื่อให้ครอบครัวและโรงเรียนนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงได้อย่างถูกต้อง และเพื่อให้เด็กวัยรุ่นตอนต้นสามารถพัฒนาความฉลาดทางสังคมได้อย่างสมบูรณ์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้ คือ ตัวแปรรูปแบบการเผชิญปัญหา การปรับตัวด้านการเรียน และบรรยากาศการเรียนการสอน สามารถอธิบายความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จากข้อค้นพบดังกล่าวนำมาสู่การค้นหามาแนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้ง 4 แนวทางที่สอดคล้องกับสมการพยากรณ์ และบริบทของโรงเรียนฯ ซึ่งทางโรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยไปครั้งนี้ไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น ทักษะการปรับตัวด้านการเรียน ทักษะการเผชิญปัญหา และกิจกรรมการเสริมสร้างสัมพันธภาพเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมให้แก่ นักเรียนในทุกระดับชั้นต่อไป ที่สำคัญผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดโครงการและแผนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแก่นักเรียนทั้งโรงเรียนต่อไป

สรุป

จากการศึกษาสามารถสรุปภาพรวมของบทความวิจัยได้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา มีระดับความฉลาดทางสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีตัวแปรที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมทั้งหมด 3 ตัวแปร คือ รูปแบบการเผชิญปัญหา การปรับตัวด้านการเรียน และบรรยากาศการเรียนการสอน ที่สามารถอธิบายความฉลาดทางสังคมของนักเรียนได้ร้อยละ 72.00 ส่วนแนวทางการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียน ประกอบด้วย 4 แนวทางหลัก คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรม (1) ให้ความสนใจกับคนและสิ่งรอบข้าง (2) สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสาร (3) ส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และ (4) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเผชิญปัญหา การปรับตัวด้านการเรียน และบรรยากาศ การเรียนการสอนมีผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียน ทางโรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นให้นักเรียนเผชิญกับปัญหา เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Problem Based Learning ที่นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเพื่อวางแผนกันแก้ไขปัญหา โดยอาจารย์ผู้สอนจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่กระตุ้นให้นักเรียนอยากที่จะเรียนรู้และสามารถทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อาจจะศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รูปแบบการเลี้ยงดูจากครอบครัว เป็นต้น อาจจะทำให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางสังคมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- กาญจน์กมล สุวิทย์รัตน์. (2557). การศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้(วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุษฎี เล็บขาว. (2559). การพัฒนาเชาวน์สังคมของนักเรียนวัยรุ่นโดยการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทัชชา สุริโย. (2559). ผลของโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมในวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปาณิสรา คงสมจิตต์. (2559). ความฉลาดทางสังคม (SQ) ในยุคศตวรรษที่ 21. สืบค้นจาก <http://www.council.mju.ac.th/openFile.aspx?id=MTceMjlz>
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์. (2555). การออกแบบการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัคฆ์. (2555). Social intelligence: ปฏิบัติการสร้างทักษะสังคมให้ได้เก่ง. กรุงเทพฯ: รักลูกกรุ๊ป.
- พลุ เดชะรินทร์. (2549). โครงการพัฒนาการเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูง. ในรายงานผลการศึกษาพัฒนารูปแบบเบื้องต้นของหน่วยงานภาครัฐ: องค์การที่มีขีดสมรรถนะสูงสำหรับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. (2564). บันทึกข้อความเสนอลงโทษนักเรียน: แบบบันทึกกรณีนักเรียนทำผิดระเบียบ. นครปฐม: โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- ศิริกัญญา บุษหงส์, ชนัดดา แนนเกษร และ จิณห์จุฑา ชัยเสนา ดาลลาส. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 16(1), 26-38.
- อริสา แก้วลี. (2561). แนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร(วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณประภาส ธนกิจโกเศสธู. (2558). ความฉลาดการคิดและการพัฒนาตนเอง. สืบค้นจาก http://www.forest.go.th/psdg/index.php?option=com_docman&Itemid=409&task=doc_download&gid=462&lang=en

- อัจฉัญญา แพทย์ศาสตร์ และ พัชรินทร์ รุจิรานุกุล. (2563). แนวทางส่งเสริมความฉลาดทางสังคมของ
นักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 16(1), 145–154.
- Albrecht, K. (2006). *Social Intelligence: The New Science of Success*. San Francisco: Jossey-Bass
A Wiley Imprint.
- Babu, M.S. (2007). *Social Intelligence Among Senior Secondary School Student: A Comparative
Sketch*. Retrieved September 23, 2022 from <http://eric.ed.gov/?id=ED50048>
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On Model of Emotional-social Intelligence (ESI). *Psicothema*, 18,
13–25. Retrieved September 23, 2022 from <https://www.psicothema.com/pdf/3271.pdf>
- Meijs, N. et al. (2010). Social Intelligence and Academic Achievement as Predictors of Adolescent.
Journal of Youth and Adolescence, 39(1), 62–72. <https://doi.org/10.1007/s10964-008-9373-9>
- Silvera, H.D., Martinussen, M., & Dahl, T.I. (2001). The Tromso Social Intelligence Scale,
A Self-report Measure of Social Intelligence. *Scandinavian Journal of Psychology*, 42,
313–319. <https://doi.org/10.1111/1467-9450.00242>SourcePubMed